

מראי מקומות - יבמות

ל:

לא מהני מטעם חזקה, אלא דהכל נובע מהכרעה של ספק זו של הערוה. וא"כ, הק' **השב שמעתתא** (ה; ד) והקרן אורה, מהי קו' תוס' בהמשך. דהא בהמשך הק' תוס' דנראה מסוגיין דאף דעכשיו אינה בחזקת היתר לשוק בפועל, שהרי אשת איש היא, אבל כיון דבכח יש לה חזקת היתר לשוק, דהיינו אם מת בעלה, זה ג"כ נקרא חזקה, והק' תוס' דבחולין מבואר דלא אמרי' חזקות כאלו. אבל לפי דברי תוס' הנ"ל בתחלת דבריהם, ק', מה הק' מחולין, הרי אין ראוי מסוגיין דאמרי' דחזקה אפי' היכא שהוא רק בכח, שהרי כבר כ' תוס' דבסוגיין סומכין על חזקת הערוה עצמה, ואין צריכין לבוא לחזקת הצרה. ותי' הש"ש דאין כוונת תוס' להכריח מדברי רבה דאמרי' חזקות כאלו, אלא מהמשך הסוגיא מבואר כן.

ה. אשה זו בחזקת היתר לשוק וכו'
כ' תוס' דמסוגיין מבואר דאף חזקה על מה שאינו עכשיו בפועל מהני, ובחולין מבואר להיפוך. ותי' תוס' דהתם בחולין הרי מוכחא מילתא לאיסורא טפי מלהתירא, ולכך חיישינן. וכ' **השב שמעתתא** (ה; א) דמבואר מדבריהם דהיכא שהוא ספק השקול מוקמינן בחזקת היתר, הגם דכשנולד הספק הי' בעידן איסורא, מ"מ כיון דמוכח דאיסור זה הראשון ודאי הלך, יכולין לאוקמי' בחזקה. ובש"ש שם הביא מש"כ הדרכי משה (י"ד ל"א) דהי' ראש בהמה שהי' בה מים [שהוא ריעותא לטריפות], וקודם שידעו הריעותא חתכו הגולגולת לשנים, וכו', ופסק דכיון דהי' ריעותא ברורה מחיים, אין להכשיר, והביא ראוי' מתוס' כאן. והק' השו"ת מהר"ם (ס"ו) דמדברי תוס' מבואר להיפוך, דהיכא דאין הריעותא שכיחא יותר, מוקמינן לה בחזקת היתר. וכ' הש"ך (י"ד נ, ג) ליישב דעת הרמ"א, דלמסקנא הרי אביי ורבה חולקים על רבה, וס"ל דלא לוקמי' על חזקה. וא"כ, מה שהביא הרמ"א ראוי' לאסור מדברי תוס' כאן, היינו דמבואר מדברי התוס' דהבין דזהו החזקה של הגמ', וכיון דאביי ורבה לא ס"ל להך חזקה, ממילא יש ראוי' מסוגיין להחמיר בחזקות אלו.

ה. אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת
הק' הרשב"א, הא קיי"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור, כמו דמצינו דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, כלומר בחזקת איסור אבר מן החי, עד שיודע לך במה נשחטה. ואף דודאי אינו עוד אבר מן החי, ויש ספק אם השחיטה הי' כשרה, מ"מ אנו אומרים דיש בה חזקת איסור (וקושייתו תלוי במח' רש"י ותוס' בביצה (כה). אם הא דבחזקת איסור עומדת הוא משום מחזיקין מאיסור לאיסור, או משום שיש חזקת "אינה זבוחה", דלשי' תוס' שהוא משום חזקת אינה זבוחה, אין קושייתו מוכרחת משם). וא"כ, למה כאן לא אמרי' דמחזיקין מאיסור אשת איש לאיסור אחות

א. זו היא למעוטי מת בלא גירש

פרש"י, אבל מת שני זה אחר ראשון ולא גירש את אשתו, ואפי' לא כנס את הנכרית אסורה, דהואי צרת אחות אשתו בזיקה, וכו'. והק' הראשונים, איך יתכן דבחייו יהי' מותר לייבמה, ולא אמרי' דצרת אחות אשתו היא בזיקה, ולאחר מיתה אסורה. וכ' הרשב"א, "י"ל מחיים כיון שהערוה עומדת עם בעלה, היא לה אידך צרת ערוה שלא במקום מצוה ושריא. אבל מת אחד מבעלי אחיות, כיון ששתייהן באות להתייבם הויין להו צרות ואסורות". אולם עדיין יש להק' דלכאוו' רש"י סותר את עצמו מעמוד א', דשם (ד"ה טעמא דגירש) כ' דהיכא דלא כנסה, היא מותרת לזה מחמת זיקת אחיו הראשון, ורק אם כנסה אסורה מחמת צרת ערוה בזיקה (ע' לעיל מה שביארנו בדעת רש"י), וכאן מבואר דאפי' אם לא כנסה אסורה מדין צרת ערוה בזיקה. כן הק' הרש"ש לעיל (ח), והניח בקו'. וע' בים של שלמה (ס"י) שכי' לחלק בין אם הי' גירושין או לא, דהיכא דגירש אשתו האחות, אז צריכה להיות כנוסה כדי לאסור הנכרית מדין צרת אחות אשתו, משא"כ אם לא גירשה, אז אפי' אם לא כנסה הנכרית אסורה מדין צרת ערוה, ע"ש טעמו.

ב. ספק קרוב לו וכו'

פרש"י שהי' ח' אמות מצומצמות ביניהן בר"ה, וד' אמות קונות שם. והק' הראשונים, הא קנין ד' אמות הוא קנין מדרבנן, וא"כ איך מהני לגירושין. ויש כמה תירוצים לזה בראשונים. הריטב"א (גיטין עח). כ' או דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, א"נ כיון דרבנן אמרו דד' אמות של אדם קונות לו, עשאום כחצירו ממש, והפקר ב"ד הפקר, וא"כ באותה שעה הוי חצר שלה ומגורשת ממש. וכ' התוס' רי"ד (ב"מ י) "דאשה קבלה היא בידם מסיני דד' אמות קונות". וכ' המאירי (שם) "ואני אומר שבגט אינו אלא מן התורה, אחר שאין כאן מערער הרי הוא כידה" (וצ"ע כוונתו בזה). וע' באבני מילואים (ל' ה) שכי' שאין לתרץ דקנין דרבנן מהני לדאורייתא, דאע"פ דבדרך כלל אמרי' כן, ומשום הפקר ב"ד הפקר, ולכן מהני קידושין אם זרק הכסף לתוך ד' אמותיה, אבל זה לא מהני לגט, דבגט לא סגי בקנין, דצריך נתינה לידה, ולכן הי' צריך הרמב"ן לתרץ משום דכל דמקדש [כמו שהבאנו מהריטב"א].

ג. אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת

הק' תוס', הא בגירש ואח"כ כנס, לא הי' לה חזקת היתר לשוק מעולם, דאפי' קודם כניסתה הי' ספק גירושין להערוה. ותי', דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק, דמוקמינן הערוה בחזקה שלא נתגרשה. ולכאוו' כוונתו דכיון דכבר נפשט השאלה לגבי הערוה עצמה, הרי אמרי' דודאי לא נתגרשה, וא"כ כל הנפק"מ אח"כ

מראי מקומות - יבמות

ל: (המשך)

יכולה לברר ספק של איסור אחר. אבל אם הענין של חזקה הוא רק דמעמידין דבר על חזקתו אף שאין שייך שהחזקה תברר הענין, א"כ שייך לומר אפי' באיסור אחר דיכולין לסמוך על חזקה.

ו. התם לחומרא

ע' בפרי חדש (כללי ס"ט, אות א'), שהאריך מאד להוכיח מכאן ומכמה דוכתי, דאף דמעיקר הדין סמכינן על חזקה אף בספק דאורייתא, אבל מדרבנן אין סומכין על חזקה. וע' בעין יצחק (ח"א, אה"ע נ"ט, ענף א', אות ב'), שכ' דכל זה רק היכא שיש רק חזקה א', אבל היכא שיש ב' חזקות, שפיר אזלי לקולא בתר חזקה.

אשה, ולמה אמרי' דבחזקת היתר לשוק עומדת. ותי' "דהתם גבי בהמה, כל שלא מתה או שמתה ממילא או שלא נשחטה כהלכתה, אסירא עד שיתחדש בה ענין המכשירה, והילכך כיון שאתה בא להתירה ולומר דנעשה בה מעשה שהכשירה, עליך הראי', ודכוותה הכא, כיון שזו מתחלתה צרה לערוה הות, ואלו מת בעל ממילא הותרה זו לשוק, והרי מת וקברו מוכיח עליו, כשאתה בא לאוסרה ולומר דנעשה בה מעשה האוסרה עליך הראי'". ובשאלה זו אם מחזיקין מאיסור לאיסור או לא, ביאר העונג יו"ט (סי' ע', ד"ה וביסוד) דהנדון הוא בהבנת היסוד של חזקה, דאם חזקה הוא ענין של בירור הספק, א"כ י"ל דזה שייך רק באותו הספק עצמו, אבל אין שייך לומר דחזקת איסור א'